

Handläggare
Carolina Morales
Marita Sundell**Till**
Socialnämnden 2016-06-14
Äldrenämnden 2016-06-14

Uppföljning av stadens lex Sarah-rapportering 2015

Förvaltningarnas förslag till beslut

1. Nämnderna godkänner redovisningen av inkomna lex Sarah-rapporter under 2015.
2. Nämnderna överlämnar redovisningen av stadsdelsnämndernas, äldrenämndens, socialnämndens, arbetsmarknadsnämndens och utbildningsnämndens rapportering av inkomna lex Sarah-rapporter till kommunfullmäktige.
3. Ärendet överlämnas för kännedom till stadsdelsnämnderna.

Gillis Hammar
Förvaltningschef
SocialförvaltningenAnn-Christine Hansson
Förvaltningschef
Äldreförvaltningen

Sammanfattning

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har genom en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp rapporterade missförhållanden enligt bestämmelserna om lex Sarah under 2015.

Totalt rapporterades 322 missförhållanden under 2015. Av dessa avsåg 222 missförhållanden i nämndernas egen verksamhet, 99 missförhållanden i enskild verksamhet och i ett fall verksamhet i en annan kommun. Jämfört med 2014 har det totala antalet rapporter om missförhållanden ökat, både i verksamhet i stadens egen regi och i enskild regi. Ökningen har främst skett inom äldreomsorgen och inom verksamhetsområdet barn och ungdom.

Förvaltningarna vill poängtera att arbetet enligt lex Sarah är en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet är att komma till rätta med brister i den egna verksamheten och förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Det är därför viktigt att identifiera bakomliggande orsaker till missförhållandet på systemnivå.

Bakgrund

Den första juli 2011 infördes nya bestämmelser om lex Sarah i socialtjänstlagen (7 kap 6 § och 14 kap 1-7 §§ SoL) och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (och 23 e § och 24 a-g §§ LSS). Bland annat utvidgades bestämmelserna till att omfatta hela socialtjänstens område och Statens Institutionsstyrelse (SiS) samt verksamhet enligt LSS.

Med verksamhet avses i lex Sarah-sammanhang all socialtjänst och verksamhet enligt LSS som ingår i en kommunal nämnds ansvar, och då både myndighetsutövning och genomförande av insatser. Rapporteringsskyldigheten hos nämndens anställda och uppdragstagare omfattar även missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden som rör den som ”kan komma ifråga” för socialtjänstens insatser.

I juni 2013 antog kommunfullmäktige riktlinjer för lex Sarah som gäller för alla nämnder som bedriver socialtjänstverksamhet och verksamhet enligt LSS (Dnr 1025-1033-2012). Socialförvaltningen och äldreförvaltningen fick samtidigt i uppdrag att årligen sammanställa, och till kommunfullmäktige rapportera, inkomna lex Sarah rapporter och anmälningar till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Uppföljningar av lex Sarah-rapporteringen i staden ska ge en samlad bild av hur rapporteringen utvecklas och ska redovisas till kommunfullmäktige varje år. I detta tjänsteutlåtande presenteras uppföljningen av rapporteringen i stadens nämnder under 2015.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats i ett samarbete mellan socialförvaltningen och äldreförvaltningen. Socialnämndens och äldrenämndens råd för funktionshinderfrågor har behandlat ärendet vid sammanträde den 9 juni 2016 och kommunstyrelsens pensionärsråd, KPR, vid sammanträde den 7 juni.

Äldreförvaltningens respektive socialförvaltningens förvaltningsgrupper har behandlat ärendet den 8 juni.

Ärendet

Alla anställda som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och i verksamhet enligt LSS är skyldiga att medverka till god kvalitet i verksamheten och i de insatser som ges, samt att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden. En rapport om missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande ska lämnas till den som bedriver verksamheten, det vill säga till den ansvariga nämnden om verksamheten bedrivs i

kommunens egen regi och till huvudmannen för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt till ledningen vid SiS.

Verksamheten är skyldig att alltid utreda, åtgärda och dokumentera ett rapporterat missförhållande samt, om en utredning visar på ett allvarligt missförhållande eller en risk för ett allvarligt missförhållande, anmäla det till IVO utan dröjsmål.

Yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inklusive entreprenadverksamhet är dessutom skyldig att informera berörd nämnd om inkomna rapporter. Vid anmälan till IVO ska verksamheten även informera nämnden om vad som kommit fram under utredningen, om ställningstagandet samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Stadens arbete med lex Sarah

Stadsdelsnämnderna och övriga berörda nämnder ska ha särskilt framtagna rutiner för hur verksamheten ska fullfölja sina skyldigheter enligt lex Sarah. Övriga berörda nämnder i staden är socialnämnden, äldre- och vårdnämnden, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Rutinerna ska vara utformade med utgångspunkt i stadens riktlinjer samt i gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd.

Uppföljningen av stadens lex Sarah-rapporter

Socialförvaltningen och äldre- och vårdförvaltningen har genom en enkät följt upp samtliga berörda nämnders rapporterade missförhållanden under 2015. Resultaten redovisas i tabellform. På grund av viss felrapportering i enkätsvaren kan inte resultaten i de två första verksamhetsövergripande tabellerna (tabell 1 och 2) jämföras med de verksamhetsspecifika resultaten i övriga tabeller.

Tabell 1 Antal inkomna lex Sarah-rapporter år 2015 samt information om rapport från verksamhet i enskild regi eller annan kommun

Ansvarig nämnd	Egen verksamhet	Till IVO	Enskild regi	Till IVO	Annan kommun	Till IVO
Bromma	14	5	1			
Enskede-Årsta-Vantör	22	5	11	6		
Farsta	34	1	6	2		
Hägersten-Liljeholmen	18	2	7	1		
Hässelby-Vällingby	9	7	7	4		
Kungsholmen	9	5	5	4		
Norrmalm	8	6	2	1		
Rinkeby-Kista	6	1	1	1	1	

Skarpnäck	6		4	1		
Skärholmen	11	4	1			
Spånga-Tensta	21		1			
Södermalm	30	4	31	6		
Älvsjö	4		6	2		
Östermalm	6	1	16	8		
Socialnämnden	19	1				
Äldrenämnden	2	1				
Arbetsmarknads- nämnden	3	1				
Totalt	222	44	99	36	1	

Totalt har 322 missförhållanden rapporterats som berört enskilda som får insatser av stadens socialtjänst eller verksamhet enligt LSS, alternativt av enskilda utförare eller annan kommun som på uppdrag av staden utfört insatser. Av de 322 rapporterna avsåg 222 missförhållanden i nämndernas egen verksamhet, 99 missförhållanden i enskild verksamhet och, i ett fall, verksamhet i en annan kommun. Om en utredning visar på ett allvarligt missförhållande eller en risk för ett allvarligt missförhållande, anmäla det till IVO utan dröjsmål. I 44 fall har rapporterna till stadens nämnder resulterat i anmälan av allvarligt missförhållande till IVO. Av de missförhållanden som rapporterats till enskild verksamhet, och som staden fått information om, har 36 ansetts så allvarliga att de anmälts till IVO. Från utbildningsnämnden har inga rapporter redovisats.

Jämfört med 2014 har det totala antalet rapporter om missförhållanden i både verksamhet i stadens egen regi och i enskild regi ökat. Antalet rapporter i stadens egen regi har ökat från 177 till 222, och rapporterna i enskild regi har ökat från 78 till 99. Ökningen av rapporter har framför allt skett inom äldreomsorgen och inom verksamhetsområdet barn och unga.

Antalet anmälningar till IVO är till antalet ungefär lika många som 2014 men procentuellt sett har anmälningarna till IVO minskat något.

Tabell 2 Antal rapporter och information om rapporter till respektive verksamhetsområde samt antal av dessa som anmälts till IVO 2014 och 2015

	Egen verksamhet		Varav till IVO		Enskild regi		Varav till IVO		Annan kommun	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Verksamhetsområde										
Äldreomsorg	56	89	21	20	57	64	29	28		
Funktionsnedsättning	59	50	12	7	18	31	6	7		
Socialpsykiatri	8	9		2		3		1		
Vuxen/missbruk	16	16	3	2	1		1			
Barn och ungdom	24	42	7	12	2	1	1		1	
Ekonomiskt bistånd	13	10	1							
Kvinnojour, härberge	1	3	1							1
Jobbtorg		3		1						
Totalt	177	222	45	44	78	99	37	36	1	1

Det framgår av ovanstående tabell att rapporteringen är ojämnt fördelad mellan socialtjänstens verksamhetsområden. Den bör samtidigt ställas i relation till respektive verksamhetsområdes omfattning och innehåll.

Tabell 3 Typer av missförhållanden som rapporterades 2014 och 2015

Typ av missförhållande	Antal lex Sarah-rapporter 2014	Antal lex Sarah-rapporter 2015
Psykiska övergrepp	9	4
Fysiska övergrepp	34	29
Brister i bemötande	11	21
Brister i rättsäkerhet i handläggning och genomförande	54	72
Brister i utförandet av insatser	113	121
Sexuella övergrepp	0	8
Ekonomiska övergrepp	18	18
Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik	8	12
Annat, nämligen	20	36

Av de missförhållanden som rapporterats dominerar brister i utförandet av insatser följt av brister i rättsäkerhet i handläggning och genomförande.

En lex Sarah-rapport kan avse fler än en typ av missförhållande. En rapport om psykiska eller fysiska övergrepp kan exempelvis även omfatta brister i utförandet av insatser osv.

Under ”Annat” finns rapporter rörande exempelvis konflikter och handgemäng mellan brukare, fördröjd postgång och glömd väska med nycklar till kund.

Rapporter inom respektive verksamhetsområde fördelat efter insatstyper per stadsdelsnämnd, inklusive rapporter som verksamhet i enskild regi har informerat nämnderna om

Tabell 4 Äldreomsorg

Ansvarig nämnd	Hemtjänst	Hemtjänst i servicehus	VOB och korttidsvård	Dagverksamhet	Myndighetsutövning	Annat
Bromma	5					
Enskede-Årsta-Vantör	5		3			
Farsta	22		6			
Hägersten-Liljeholmen	3	1	1			2
Hässelby-Vällingby	3					
Kungsholmen	2	1	9			
Norrmalm		5	2	1		
Rinkeby-Kista	1					
Skarpnäck	2		1		1	
Skärholmen	3		1		1	
Spånga-Tensta	3					
Södermalm	10	6	20	4	1	1
Älvsjö		4	2			
Östermalm	9		5			
Äldrenämnden	1					1
Totalt	69	17	50	5	3	4

Äldreomsorg

Totalt inkom 153 lex Sarah-rapporter som avsåg äldreomsorg under 2015, vilket kan ställas i relation till att 27 162 personer hade någon form av beviljad insats (verkställt beslut) inom äldreomsorg i december 2015.

Vad gäller ökningen av antalet rapporter inom äldreomsorg är antalet för 2015 i nivå med 2013 då antalet rapporter var 84. För 2014 redovisades 26 inkomna rapporter från vård- och omsorgsboenden medan antalet fördubblats under 2015, likaså för rapporter från servicehus där antalet 2014 var nio medan antalet rapporter för 2015 var 17. För övriga verksamhetsområden ligger antalet rapporter på i stort sett samma nivå.

Vad gäller typ av missförhållande gällde 65 rapporter brister i utförande av insats. Därefter 20 rapporter om fysiska övergrepp och 15 om ekonomiska övergrepp.

Funktionsnedsättning

Totalt inkom 81 rapporter som avsåg verksamhetsområdet funktionsnedsättning. 73 av dessa rapporter avsåg missförhållanden i samband med LSS-insatser, de övriga åtta inom SoL-insatser. Rapporterna redovisas uppdelat mellan LSS och SoL i de två följande tabellerna.

Rapporteringen inom verksamhetsområdet kan ställas i relation till att 3 031 personer, företrädesvis vuxna, hade insatser enligt SoL och 4 384 barn, ungdomar och vuxna hade insatser enligt LSS i oktober 2015. Dessutom hade 1 255 personer assistansersättning enligt Socialförsäkringsbalken (SFB) från Försäkringskassan.

Tabell 5 LSS

Ansvarig nämnd	Personlig assistans	Bostad med särskild service, korttidsvistelse vuxna	Familjehem, bostad med särskild service, Korttidsvistelse BoU	Daglig verksamhet	Ledsagarservice, avlösarservice, kontaktperson	Korttidsutövning för skolungdom över 12 år	Myndighetsutövning	Annat
Bromma	2	1						
Enskede-Årsta-Vantör		9	3					
Farsta	2	2		1				
Hägersten-Liljeholmen	5	8		3				
Hässelby-Vällingby		2		1				
Kungsholmen		1		1				
Norrmalm		1						

Rinkeby-Kista	1	1						
Skarpnäck		1						
Skärholmen		2	1					
Spånga-Tensta		2		3				
Södermalm	1	5		6			1	
Älvsjö				2				
Östermalm				1				
Socialnämnden								6
Totalt	11	35	4	18			1	6

Flest rapporterade missförhållanden (35) har inkommit inom bostad med särskild service och korttidsvistelse för vuxna. Därefter kommer insatser till personer som har daglig verksamhet (18). Samtliga sex rapporter under ”Annat” avser LSS-kollo.

Tabell 6 FH SoL

Ansvarig nämnd	Hemtjänst	Boendestöd	Bostad med särskild service, korttidsvård/korttids boende	Sysselsättning, dagverksamhet	Ledsagning, avlösning, kontaktperson	Myndighetsutövning	Annat
Bromma						1	
Enskede-Årsta-Vantör							
Farsta							
Hägersten-Liljeholmen							
Hässelby-Vällingby							
Kungsholmen							
Norrmalm							
Rinkeby-Kista							
Skarpnäck							
Skärholmen							
Spånga-Tensta							
Södermalm							
Älvsjö							
Östermalm		7					
Socialnämnden							
Totalt		7				1	

Åtta rapporter om missförhållanden har lämnats in från anställda som ger insatser eller arbetar med handläggning enligt SoL.

Socialpsykiatri

Totalt inkom tolv lex Sarah-rapporter som avsåg socialpsykiatri 2015, några fler än 2014 då åtta lex Sarah rapporter inkom.

Under 2015 fick 3829 personer med psykisk funktionsnedsättning någon form av socialpsykiatrisk insats från verksamhetsområdet.

Tabell 7 Socialpsykiatri

Ansvärig nämnd	Hemtjänst	Boendestöd	HVB	Bostad med särskild service	Stödboende	Övrigt boende	Sysselsättning/daglig verksamhet	Kontaktperson, ledsagning, avlösning	Myndighetsutövning	Annat
Bromma										
Enskede-Årsta-Vantör				1						
Farsta					1					
Hägersten-Liljeholmen										
Hässelby-Vällingby				1						
Kungsholmen										
Norrmalm		1								
Rinkeby-Kista										
Skarpnäck		1								
Skärholmen										
Spånga-Tensta					1					
Södermalm							1		2	
Älvsjö										
Östermalm										
Socialnämnden		1			1					1
Totalt		3		2	3		1		2	1

Individ- och familjeomsorg vuxen/missbruk

Totalt inkom 20 lex Sarah-rapporter som avsåg vuxen/missbruk 2015. Av dessa rörde tio rapporter myndighetsutövning och övriga stöd och behandlingsinsatser.

Målgruppen är vuxna, 20 år och äldre, med missbruks-/beroende-problematik. Vid senaste kartläggningen av målgruppen, gjord

2014, var 2 460 personer aktuella på grund av ansökan, utredning eller biståndsbedömd insats inom socialtjänsten.

Tabell 8 Individ- och familjeomsorg, vuxen/missbruk

Ansvarig nämnd	Hemtjänst	Boendestöd	Boende	Akutboende, härbärg	Skyddat boende, jourboende, kvinnojour	Behandling	Sysselsättning	Kontaktperson	Myndighetsutövning	Annat
Bromma			3							
Enskede-Årsta-Vantör										
Farsta										
Hägersten-Liljeholmen									2	
Hässelby-Vällingby									1	
Kungsholmen										
Norrmalm										
Rinkeby-Kista					1					
Skarpnäck									2	
Skärholmen										
Spånga-Tensta									2	
Södermalm									3	
Älvsjö										
Östermalm										
Socialnämnden			3	2	1					
Totalt			6	2	2				10	

Individ- och familjeomsorg, barn och ungdom

Inom stadens individ- och familjeomsorg, barn och ungdom, inkom totalt 43 rapporter under 2015, vilket är en ökning från 26 rapporter 2014. Av dessa avsåg 35 rapporter myndighetsutövning.

För en jämförelse i förhållande till verksamhetens omfattning inkom totalt 21 926 anmälningar enligt 14 kap. 1 § SoL till stadsdelsnämnderna 2015, att jämföra med 17 701 anmälningar 2014. Flera anmälningar kan ha inkommit för varje enskilt barn eller ungdom. En utredning inleddes i 13 012 fall. 3 381 barn och ungdomar beviljades öppenvårdsinsatser och 4 017 barn dygnet-runt-vård.

Tabell 9 Individ- och familjeomsorg, barn och ungdom

Ansvarig nämnd	HVB	Stödboende 17 år-	Familjehem, jourhem	Myndighetsutövning	Annat
Bromma				2	1
Enskede-Årsta-Vantör				10	
Farsta				3	
Hägersten-Liljeholmen					
Hässelby-Vällingby				7	
Kungsholmen					
Norrmalm					
Rinkeby-Kista				2	
Skarpnäck				2	
Skärholmen				4	
Spånga-Tensta	2			4	
Södermalm				1	
Älvsjö	1				
Östermalm					
Socialnämnden	1			2	1
Totalt	4			37	2

Ekonomiskt bistånd

Totalt inkom tio rapporter inom ekonomiskt bistånd, varav åtta rörde myndighetsutövning. Under ”Annat” avsåg en rapport tak-över-huvud-garanti för person över 65 år och den andra avsåg boende i jourlägenhet.

Detta kan jämföras med att det under 2015 var totalt 15 030 hushåll aktuella för ekonomiskt bistånd i staden. I genomsnitt fick hushållen bistånd under 7,3 månader.

Tabell 10 Ekonomiskt bistånd

Ansvarig nämnd	Myndighetsutövning	Annat
Bromma		
Enskede-Årsta-Vantör	1	1
Farsta		
Hägersten-Liljeholmen		
Hässelby-Vällingby	1	
Kungsholmen		

Normalm		
Rinkeby-Kista	2	
Skarpnäck		
Skärholmen		
Spånga-Tensta	4	
Södermalm		1
Älvsjö		
Östermalm		
Socialnämnden		
Totalt	8	2

Jobbtorg Stockholm

Tre lex Sarah rapporter inkom inom Jobbtorg Stockholm. Två avsåg brister i rättssäkerhet vid handläggning och genomförande och en avsåg brister i fysisk miljö, utrustning eller teknik.

Tabell 11 Jobbtorg

	Jobbtorg	Annat
Jobbtorg	3	

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har i detta ärende sammanställt resultaten av genomförd uppföljning av samtliga nämnders lex Sarah-rapportering under 2015. I redovisningen ingår även den rapportering som förekommit i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt i en annan kommun, som på uppdrag av staden utfört insatser enligt SoL och LSS till enskilda under året.

Jämfört med 2014 har det totala antalet rapporter om missförhållanden i verksamhet både i stadens egen regi och i enskild regi ökat. Antalet anmälningar till IVO är till antalet nästan lika många som 2014. Dock är det en procentuell minskning i förhållande till antalet rapporter.

Det framgår att rapporteringen i staden är ojämnt fördelad mellan olika verksamhetsområden. Rapporteringen bör samtidigt ställas i relation till respektive verksamhetsområdes omfattning och innehåll.

Förvaltningarna vill poängtera att arbetet enligt lex Sarah är en del i det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedrivas i verksamheter inom socialtjänsten och enligt LSS. Syftet är att komma till rätta med brister i den egna verksamheten och förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Utredningen av en lex Sarah-

rapport syftar till att klarlägga vad som har hänt, varför det har hänt och vad som kan göras för att förhindra att något liknande händer igen. Det är därför viktigt att identifiera bakomliggande orsaker till missförhållandet på systemnivå. Syftet är inte att peka ut vem som har gjort fel i den aktuella situationen.

En lex Sarah-rapport ska därför inte ses som synonymt med en dålig verksamhet. Det kan tvärtom handla om att verksamheten har kunskap om lex Sarah och är observant på kvaliteten i verksamheten samt tillämpar bestämmelserna om rapporteringsskyldigheten i det löpande arbetet. I förarbetena lyfts särskilt chefens roll fram när det gäller att skapa förutsättningar för anställda att följa bestämmelserna.

Förvaltningarna anser att förekomsten av rapporter som utreds och åtgärdas inom ramen för lex Sarah med fördel kan användas som indikator på hur ledningssystemet för det systematiska kvalitetsarbetet inom stadens socialtjänst och verksamhet enligt LSS fungerar.